

ZÁKLADY EKONOMIE

TRH VÝROBNÍCH FAKTORŮ – TRH KAPITÁLU

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

TRH VÝROBNÍCH FAKTORŮ – TRH KAPITÁLU

V rámci této přednášky se *dozvíte*:

- o vzájemném vztahu mezi *úsporami, kapitálem a investicemi*,
- jak *funguje trh s kapitálem*,
- a získáte poznatky o *rozhodování podnikatele při investování* a o významu *současné a budoucí hodnoty výnosů*.

Literatura:

- TULEJA, P., NEZVAL, P., MAJEROVÁ. *Základy mikroekonomie*. Praha: CP Books, 2011. ISBN 978-80-251-3577-8, ss. 191-202

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

POJETÍ KAPITÁLU

- *kapitál*: úspory přeměněné v investice, tj. jako úspory vydané za účelem zhodnocení.
- *kapitál*: hodnota schopná zhodnocení, tj. se schopností obohacovat se o přírůstek hodnoty.
- *kapitál jako výrobní faktor* je považován za faktor odvozený, druhotný.
- *kapitálové statky*: umožňují podnikateli produkovat, přičemž v rámci této kategorie rozlišujeme mezi *stavbami, zařízením a zásobami*.
- *portfoliový (fixní) kapitál*: má podobu cenných papírů (akcie a různé typy dluhopisů).
- *peněžní kapitál*: má podobu peněz, jež jsou nabídnuty k investování.
- *úvěr*: vztah mezi držitelem peněz – věřitelem, který poskytuje své prostředky někomu jinému a dlužníkem (např. podnikatelem), který se zavazuje splatit půjčené peníze do určité doby a zaplatit sjednanou odměnu – *úrok*.

KAPITÁLOVÉ STATKY A JEJICH AKUMULACE

- *kapitálové statky*: forma kapitálu, která firmě umožňuje produkovat.
- kapitálové statky se spolupodílí na tvorbě hodnot a prochází procesem výrobní spotřeby buďto jednorázově jako *oběžný kapitál (materiál)*, nebo postupně jako *fixní kapitál (budovy, stroje apod.)*.
- *amortizační odpisy*: prostředek s jehož pomocí se eviduje opotřebení fixního kapitálu.

KAPITÁLOVÉ STATKY A JEJICH AKUMULACE

- *akumulace kapitálu*: shromažďování odpisů v amortizačním fondu, tj. přeměna peněžních prostředků na kapitál.
- akumulaci kapitálu členíme na:
  - *reálná akumulace*: kapitálové statky produkují prostředky k pořízení nových kapitálových statků.
  - *akumulace peněžní*: dochází k akumulaci peněžních úspor.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

KAPITÁLOVÉ STATKY A JEJICH AKUMULACE

- *investice*: proces zavádění kapitálových statků do výroby za účelem produkce nových kapitálových statků.
- investice členíme na:
  - *obnovovacích (restitučních) investicích (I_R)*: v procesu investování musí nahradit opotřebované kapitálové statky,
  - *čisté (netto, rozšiřovací) investice (I_N)*: dochází ke zvětšování zásoby kapitálových statků,
  - *hrubé (brutto) investice (I_H)*: suma obnovovacích a čistých investic.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

KAPITÁLOVÉ STATKY A JEJICH AKUMULACE

$$I_B = I_R + I_N \quad (10.1)$$

- tři otázky spojené s investováním:
  - *Kde berou firmy prostředky na nákup nových kapitálových statků?* → *kapitálový trh.*
  - Na základě čeho se firmy rozhodují o tom *zda a kam budou investovat?* → *výnosy z kapitálu.*
  - Jak a kde dochází *k přeměně investic na nové kapitálové statky?* → *odlišení trhu kapitálu a trhu kapitálových statků.*

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

TRH KAPITÁLU

- *nabídka kapitálu*: představována zejména úsporami domácností, které se zříkají současné spotřeby v očekávání budoucích výnosů.
- *úrok*: výnos z uspořené částky → odměna za odložení spotřeby.
- *úroková míra (úroková sazba) (i_r)*: míra zhodnocení vložené částky za určité období → poměr úroku z uspořené částky k této uspořené částce.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

TRH KAPITÁLU

$$i_R = \frac{\Delta S_i}{S_i} \cdot 100 \quad (10.2)$$

- ΔS_i – úrok z uspořené částky
- S_i – úspora
- *budoucí hodnota dnešních úspor pro jedno časové období:*

$$S_1 = (1 + i_r) \cdot S_0 \quad (10.3)$$

- S_0 – současná úspora
- S_1 – budoucí úspora v čase t+1

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

TRH KAPITÁLU

- *budoucí hodnota dnešních úspor pro n-časových období:*

$$S_n = (1 + i_r)^n \cdot S_0 \quad (10.4)$$

- S_n – budoucí úspora v čase $t+n$, pro $n = (1; \infty)$
- $S_1 - (1+i_r)^n$ – **úročitel**: říká nám kolikrát se zvýší počáteční vklad za n let při dané úrokové míře

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

TRH KAPITÁLU

- *současná hodnota budoucích úspor pro n-časových období:*

$$S_0 = \frac{S_n}{(1 + i_r)^n} \quad (10.5)$$

- $1/(1+i_r)^n$ – *odúročitel (diskont)*: vyjadřuje kolikrát nižší je současná hodnota budoucích příjmů, které získáme na konci n-tého roku při dané úrokové míře i_r .

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

TRH KAPITÁLU

- *úroková míra:* se používá tehdy, když se jedná o *obecné stanovení míry výnosu*,
- *úroková sazba:* veličina daná trhem kapitálu, s níž *porovnáváme svá očekávání* (např. propočtené míry výnosu).
- *poptávka po kapitálu:* poptávka firem, které mají potřebu financovat nákup kapitálových statků → *určena příjmem z mezního produktu kapitálu a je nepřímo závislá na výši úrokové míry (sazby).*

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

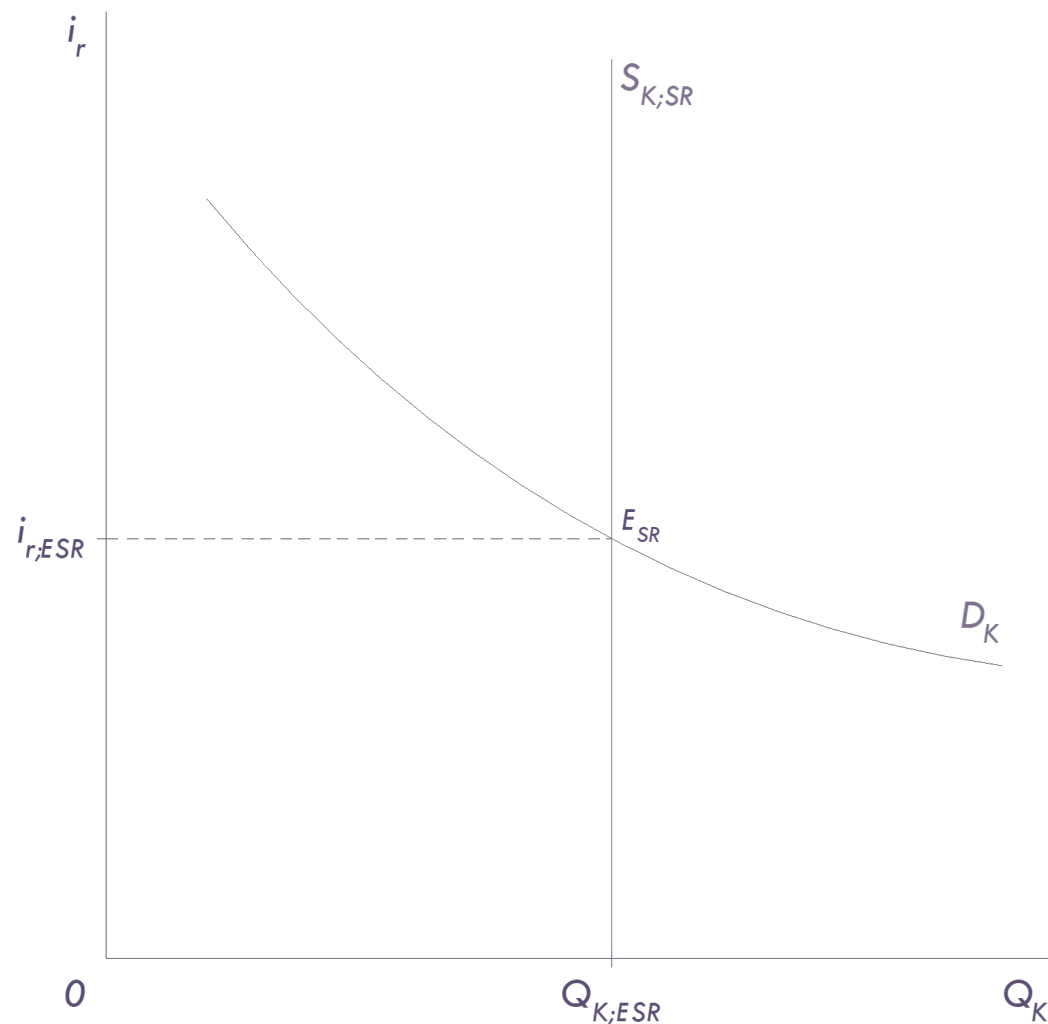
TRH KAPITÁLU

- při stanovení *rovnováhy na trhu s kapitálem* je třeba rozlišovat mezi:
  - *krátkodobým hlediskem*: nabídka na trhu kapitálem dána,
  - *dlouhodobým hlediskem*: hraje roli fakt, že domácnosti se mohou rozhodnout, zda budou nabízet větší úspory, když úroková míra vzroste.
- *rovnovážná úroková míra ($i_{r,ELR}$)*: vyrovnává úspory a investice.

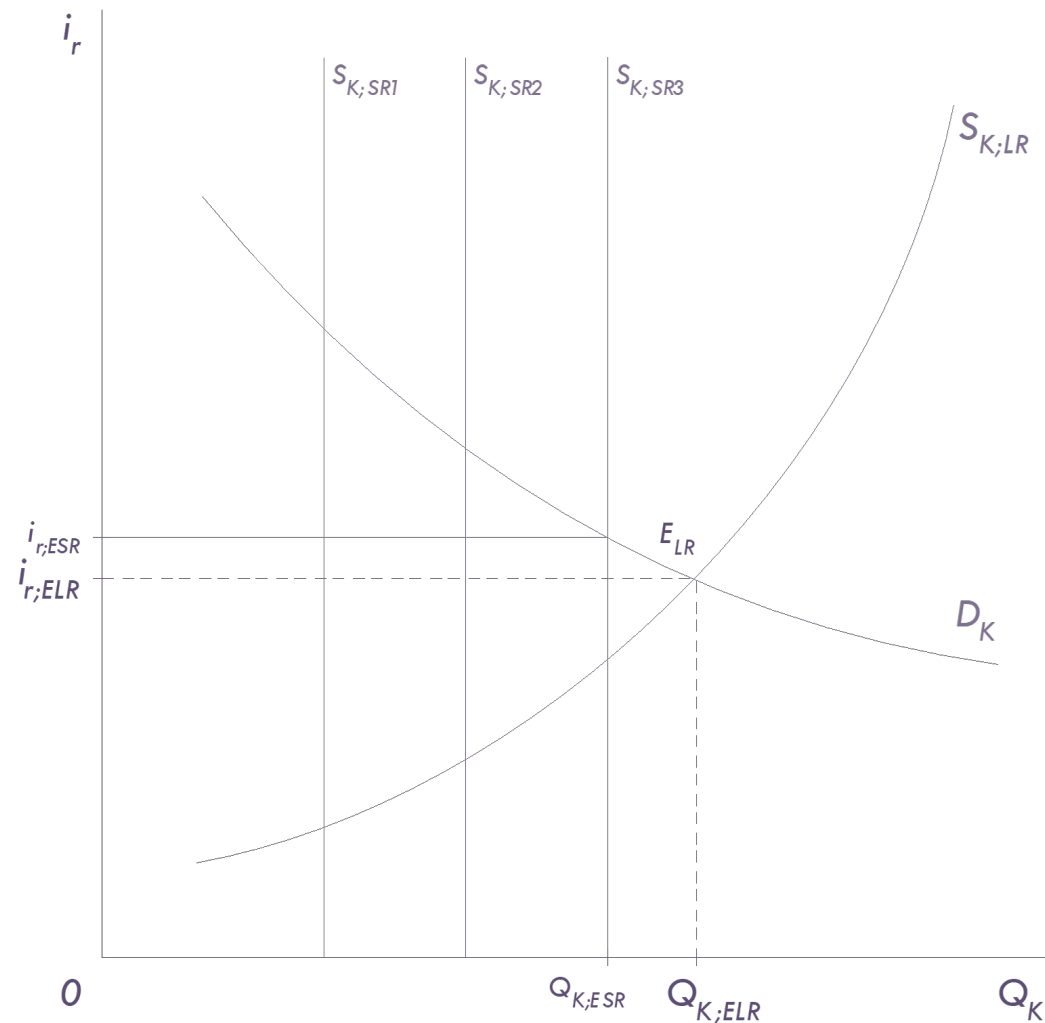

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

OBRÁZEK 10-1: URČENÍ ROVNOVÁŽNÉ ÚROKOVÉ MÍRY V KRÁTKÉM OBDOBÍ

OBRÁZEK 10-1: URČENÍ ROVNOVÁŽNÉ ÚROKOVÉ MÍRY V DLOUHÉM OBDOBÍ

TRH KAPITÁLU

- *skutečná úroková míra* $> i_{r,ELR}$: domácnosti vytvářejí úspory, které jsou vyšší než poptávka po kapitálu.
- *skutečná úroková míra* $< i_{r,ELR}$: poptávka po kapitálu je větší než úspory, které byly v minulosti utvořeny při těchto úrokových mírách.
- úroková míra *plní funkci tržní ceny*.
- *funkce úrokové míry*:
  - vede *domácnosti* k tomu, aby *obětovaly současnou spotřebu* a zvyšovaly zásoby kapitálu,
  - vede *firmy k vyhledávání* co nejefektivnějších investic.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

TRH KAPITÁLU

- *instituce kapitálového trhu:*
  - *banky:* shromažďují vklady svých klientů, aby je na druhé straně půjčovaly jiným formou úvěru,
  - *vkladatelé úspor:* za vklady vyplácí banka úrok a za úvěry banka úrok přijímá,
- *nepřímý způsob* získání zdrojů:
  - *cenné papíry:* nakupují banky, soukromé osoby nebo investiční a penzijní fondy → emitent získává prostředky a investor výnos → *burzy*.
  - *obligace:* cenný papír obsahující závazek emitenta vyplácet držiteli cenného papíru dohodnutý úrok po dobu splatnosti a po jejím vypršení vyplacení nominální hodnoty dluhopisu.
  - *dluhopis:* emitován nejen firmou, ale i vládou či samosprávami měst → menší riziko a menší výnos.
  - *akcie:* cenný papír představující majetkový podíl na firmě a příslib vyplácet dividendu, tedy podíl na zisku.

VÝNOSY Z KAPITÁLU

- *rozhodování o investici:* porovnání různých měr výnosu, které mohou očekávat při alternativním umístění svých prostředků.
- *míra výnosu z kapitálu:* měřítko pro rozhodování firmy o kapitálu.
- *podoby výnosu z kapitálu:* úrok, zisk, renta z půdy či technologická renta.
- *míra čistého zisku:* poměr zisku k zásobě kapitálu.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

TABULKA 10-1: SROVNÁNÍ MÍRY VÝNOSU PLYNOUCÍ Z PODNIKÁNÍ A Z VKLADU PENĚŽNÍCH PROSTŘEDKŮ DO BANKY

činnost	podnikání	vklad do banky
vklad	1.000.000,-	1.000.000,-
míra výnosů v %	1,50	2,00
výnos	15.000,-	20.000,-

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ**

VÝNOSY Z KAPITÁLU

- *současná hodnota budoucích výnosů (SH):*

$$SH = \frac{S_1}{(1+i_r)} + \frac{S_2}{(1+i_r)^2} + \dots + \frac{S_n}{(1+i_r)^n} \quad (10.6)$$

- *čistá současná hodnota budoucích výnosů (SH_N):* od současné hodnoty odečtíme náklady na investici. Volíme pak tu variantu, která má *čistou hodnotu budoucích výnosů nejvyšší.*

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

TABULKA 10-2: ČISTÁ SOUČASNÁ HODNOTA Z INVESTIČNÍCH VARIANT A - C

varianta	úroková míra	investiční náklady	výnosy v prvním roce	výnosy v druhém roce	současná hodnota	čistá současná hodnota
varianta A	10%	50	110	121	199,1	149,1
varianta B	5%	100	200	250	417,7	317,7
varianta C	2%	70	220	260	465,5	395,5

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ